



Fremtidens historie
— Studiehæfte

Målgruppe:
9.-10. klasse, Gymnasiet/HF

Det Kongelige Teater

Indhold

Introduktion til handlingen	S. 4
Muren er væk.....	S. 6
Christian Lollike debutterer på Det Kongelige Teater	
- Et interview midt i arbejdet.....	S. 9
Tekstuddrag til eksempel	S. 12
En global verden	S. 13

FREMTIDENS HISTORIE

Af Christian Lollike

Iscenesættelse: *Christian Lollike*

Scenografi: *Palle Steen Christensen*

Kostumedesign: *Palle Steen Christensen*

Lysdesign: *Ulrik Gad*

Dramatiker: *Christian Lollike*

Dramaturg: *Solveig Gade*

MEDVIRKENDE

Helle Fagralid

Nicolai Dahl Hamilton

Bodil Jørgensen

Morten Suurballe

Lisbeth Wulff



Studiematerialet er udarbejdet af
Sabina E. Z. Seest og Solveig Gade



Skolebilletter

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spille-dage, der er markeret som skoleforestillinger. Se www.kglteater.dk for datoer. Der skal bestilles min. 10 billetter for at opnå skolerabat. Skolebilletter kan bestilles via formularen på www.kglteater.dk Skole-rabatten omfatter: Børnehaver, fritidshjem, SFO'er, fritidsklubber, folkeskoler, ungdomsskoler, privat- og friskoler, gymnasier, HF-studier, handelsskoler og øvrige anerkendte ungdomsuddannelser.

U25 = 50% rabat

U25 er Det Kongelige Teaters ungdomsbillet og erstatter U30-ordningen fra sæsonen 2009/2010. Er du 25 år eller under, kan du købe billetter med 50% rabat til alle Det Kongelige Teaters forestil-linger. Bil-letterne købes via billetnet. I priskategori-en - efter du har fundet dine pladser - vælger du bare "Ungdom" - der er dog begrænset antal ungdomsbilletter til hver forestilling. Husk legitimation med fødselsdato til fremvisning ved billetkontrollen.

Kære underviser og elev

I dette materiale finder du tekster, der forholder sig til Fremtidens Historie. Tekster som Muren er væk og En global verden tager et tematisk afsæt i forestillingens handling, mens selve stykket berøres i Introduktion til handlingen. I et interview med dramatiker og instruktør, Christian Lollike, fortæller han, om sit arbejde med stykket, og i Tekstuddrag får du et eksempel på en monolog fra stykket. Materialet er lavet således, at hver tekst følges op med en opgave. Hvis du ønsker at se forestillingen med friske øjne og eventuelt selv lave et handlingsreferat, når du har set forestillingen, vil jeg anbefale, at du venter med at læse Introduktion til handlingen og Midt i arbejdet – Et interview med Christian Lollike til efter forestillingen. Disse to artikler afslører en stor del af handlingen.

God fornøjelse med forestillingen – her i hæftet såvel som i teatret!



Fremtidens historie

— *Introduktion til handlingen*

Er det muligt at være et godt menneske?

Hvis ja, hvordan bærer man sig så ad med det i en verden, hvor det i tiltagende grad synes at være en alles kamp mod alle, der gælder? Og hvordan ser det lige ud med udsigterne for demokratiet i fremtidens historie?

Disse spørgsmål står centralt i Christian Lollikes nye drama.

Hovedpersonen i Fremtidens historie er en navngiven kvindelig taxachauffør, der befinder sig et sted i nutidens Europa. I kraft af sit arbejde møder hun dagligt sneisevis af mennesker, der har en mening om stort set alt – børnearbejde, globalisering, politik, you name it! – men chaufføren prøver så vidt muligt at undgå at forholde sig til disse emner og sin omverden i det hele taget. Problemet er bare, at når hun endelig har fri, flyder tv'et over med historier om alt fra tortur af fanger i Guantanamo-lignende lejre over menneskevandringer forårsaget af miljøkatastrofer til pågående reality-shows. Parret med et ubehag over, at verden er skruet sammen, som den er, begynder en dårlig samvittighed over, at hun selv bare lader stå til, langsomt at snige sig ind på chaufføren.

Den dårlige samvittighed og længslen efter at gøre noget – næsten ligegyldigt hvad – tager fart, den dag, chaufføren samler en flok mystiske, usynlige stemmer op, som hævder, de er flygtet fra en lejr. Før hun ved af det, er stemmerne væk igen, men chaufførens projekt bliver at finde dem og at få svar på, hvad lejren er for et sted. Det viser sig at være sværere end som så, men under en taxa-tur med en flok out-

rerede, såkaldt politiske kunstnere, bliver chaufføren ført helt ind i hjertet af lejren.

I stykkets 2. del kommer de usynlige stemmer, som chaufføren har jagtet, til orde i tre adskilte monologer. Stemmerne tilhører mennesker, der befinder sig vidt forskellige steder i verden, men fælles for dem er, at de opholder sig i lejre, der ikke er omfattet af idéer om demokrati eller menneskerettigheder. I lejren har man ingen rettigheder, man er kun "en ansigtsløs masse", som der står i stykket.

I tredje og sidste del af Fremtidens historie kaster taxachaufføren sig på baggrund af de historier, hun netop har hørt ud i en desperat kamp for at ændre på verdens gang. Hun vil være "et godt menneske" deklamerer hun, hun vil forsøge at "gøre verden til et bedre sted at leve", men det er lettere sagt end gjort. For hvad stiller

man op, når gode intentioner forvandler sig til forfængelig egoisme, når almenmenneskelige rettigheder kun synes at være reserveret til nogle, og når kampånd afløses af afsind? Spørgsmålet er, om det overhovedet lader sig gøre at gribe ind i fremtidens historie. 🎭

AFTER THE FALL

Stykket Fremtidens historie er blevet til som en del af Goethe-Institutets europæiske teaterprojekt After the Fall, som finder sted i anledning af 20-året for Berlinmurens fald.

Christian Lollike er én ud af 18 dramatikere, der i sæsonen 2009/2010 undersøger de sociale og politiske ændringer, der er sket i enten verden/Europa eller deres egne lande siden Berlinmurens fald.

Teaterprojektet After the Fall involverer 15 europæiske lande.

Goethe-Instituttet samarbejder med teatre i dramatikernes hjemlande, og ud over Det Kongelige Teater deltager blandt andre Royal Court Theatre i London/England, Teatr Polski W Bydgoszcz i Bydgoszcz/Polen og Statsschauspiel Dresden i Tyskland også i projektet.

I november 2009 vil et udvalg af projektets teaterproduktioner, heriblandt Fremtidens historie blive vist på en international festival i henholdsvis Dresden og Müllheim.

After the Fall sætter fokus på Tyskland og Europas historie og viser samtidig den seneste udvikling i europæisk samtidsteater.

Øvelse:

Lav et handlingsreferat af stykket. Du kan forholde dig til nogle af de ting, der bliver nævnt i "Introduktion til handlingen", men du skal også komme ind på brugen af lyd og lys i forestillingen samt scenografien og rekvisitterne.

Sammenlign jeres handlingsreferater og diskuter de ting, som I er uenige om eller måske blot har vægtet forskelligt.

Diskuter i grupper eller på klassen:

- Hvordan fremstilles mulige fremtidsscenarier i medierne?
- Hvordan tror du, at fremtiden ser ud?
- Hvordan vil du gerne have, at fremtiden bliver?
- Hvad kan du konkret gøre for at påvirke fremtiden?

Se mere på: www.after-the-fall.eu

Muren er væk

— I næsten tredive år delte muren Berlin i to



"BERLIN. Brandenburger Tor, fredag den 10. november 1989, klokken 01.14. Tusinde vestberlinere er forsamlet ved Muren i en sær og egentlig urimelig forventning om, at 'noget' vil ske. DDR-ledelsen har givet udrejsen fri, men her er ingen grænseovergang, og der burde være meget mere at se på ved Bornholmer Strasse eller Invaliden Strasse, hvor grænsebetjentene har opgivet enhver kontrol af Trabi-strømmen."

Sådan skrev Dagbladet Politikens korrespondent hjem til sin avis, da muren faldt. Han forklarede, at Brandenburger Tor, en gammel byport, var det rette sted at befinde sig, da den var et symbol på tidligere tiders udelte tyske hovedstad. Opdelingen af Berlin fandt sted natten mellem d. 12. og d. 13. august 1961. Soldater og politifolk spærrede adgangen mellem Øst- og Vestberlin med pigtråd. Den første regulære mur bestod af tolv meter med beton og 137 kilometer med pigtråd, mens en sammenhængende betonmur blev opsat i 1965. Den "moderne grænse", som normalt forbindes med Berlinmuren, kom i slutningen af 70'erne. Den bestod af en 106 kilometer lang og 3,6 meter høj betonmur, 67 kilometer med 3-5 meter højt pigtråd, 302 vagttårne og 20 bunkere, 127 kilometer med hegn, 105 kilometer med pansergrav og 124 kilometer med veje til grænsevagterne. Herudover brugte man hunde og minefelter.

Berlinmuren blev af vesttyskerne kaldt "Muren", mens østtyskerne kaldte den for "den moderne bygrænse". Den gik tværs gennem byen og adskilte på en tilfældig måde bydele, familier og venner. Hele 1300 børn blev spærret inde i Østberlin, da de besøgte familie og venner den weekend delingen fandt sted. De sidste af børnene kom først hjem tre måneder senere. Nogle steder gik grænsen langs husvæggene. Her valgte man at mure første etage til, hvilket resulterede i, at østberlinere i den første tid efter oprettelsen af muren gik en etage eller to højere op og sprang ned her fra i et forsøg på at komme til Vestberlin. Det var blot en af mange måder, folk forsøgte at flygte på. Indtil murens fald skønnede man, at op imod 100 mennesker var blevet dræbt ved flugtforsøg, men en senere opgørelse anfører 244 døds ofre.

"Og så sker det. Østtyskerne forcerer det lave hegn og begynder at gå hen mod muren", rapporterer Dagbladet Politikens korrespondent. "Folkepolitiet, som er mødt talstærkt op, er forberedt og åbner brandslanger, der ligger parat. Østtyskerne går videre. En ung mand står et øjeblik roligt, rank og trodsigt med sin knyttede næve hævet uden at vakle for presset fra vandstrålen og hilses med et jubelskrig."

KLEMT INDE

Vestberlin lå som en ø i et ellers sovjetkontrolleret territorium. Da Anden Verdenskrig sluttede opdeltede sejrherrene Tyskland i fire besættelseszoner – administreret af USA, England, Frankrig og Sovjet - og skønt Berlin lå langt inde i sovjetbesættelseszonen, blev også den opdelt i fire. Den kolde krig, der fulgte, delte Europa op i to dele, hvor vestmagterne – blandt andre USA, England og Frankrig – stod på den ene side, mens østmagterne – blandt andre Sovjet – stod på den anden. Et jerntæppe blev trukket ned gennem Europa og i særdeleshed Tyskland, hvor Berlin blev delt i Vest- og Østberlin.

Vestinklaven i den socialistiske verden generede østmagterne. Fra 1948-1949 forsøgte Sovjetunionen forgæves at tvinge de allierede til at forlade Berlin ved en blokade af Vestberlin. Men de belejrede stod fast og blev. Indførelsen af D-Marken i de vestlige besættelseszoner og beslutningen om at oprette en vesttysk nation tydeliggjorde fjendskabet mellem Sovjetunionen og de Vest-allierede, som i 1949 oprettede staten BRD (Bundesrepublik Deutschland). Samme år blev DDR (Deutsche Demokratische Republik) oprettet i den sovjetiske zone. DDR lå mod nordøst og BRD mod vest og syd.

DDR var, først som østzone og senere som den anden tyske stat, tvunget til at betale høje krigsskadeerstatninger til Sovjetunionen, der umiddelbart efter Anden Verdenskrig drænedes den østtyske industri for maskiner og produktionsapparater. Dertil kom, at sværindustrien befandt sig i vestzonen, mens Østtyskland hovedsageligt var et område, der drev landbrug. For at klare sig måtte man opbygge nye industrigrene. Ydermere var en omstilling fra en kapitalistisk til en statsocialistisk økonomi forbundet med tab. Samlet set gav disse faktorer en meget lavere levestandard i DDR end i Forbundsrepublikken. De bedre økonomiske betingelser i Vest og den friere livsstil havde en dragende virkning på indbyggerne i DDR, og især unge og veluddannede tog flugten.

1 Folkepolitiet (ty. Volkspolizei, ofte forkortet Vopo), det østtyske politi, oprettet i 1945. Folkepolitiet fungerede indtil september 1990, da politimyndigheden overgik til de nye delstater i det genforenede Tyskland.

2 SED: Sozialistische Einheitspartei Deutschlands. SPD: Sozialdemokratische Partei Deutschlands. KPD: Kommunistische Partei Deutschlands.

3 Weimarrepublikken, ofte anvendt betegnelse for Tyskland 1919-33. En nationalforsamling vedtog en demokratisk forfatning for Tyskland i Weimar i 1919.

I DDR udviklede der sig det, nogle har kaldt for en bureaukratisk-stalinistisk variant af socialismen. Landet blev styret af det nydannede socialistiske enhedsparti SED, hvilket var frugten af et samarbejde mellem det østtyske SPD og det kommunistiske KPD. Forfatningen kom i store træk til at minde om den fra Weimarrepublikkens dage³, og ytrings- og religionsfrihed blev specifikt nævnt i artiklerne. Men gummiparagraffer underminerede disse retsprincipper. For eksempel blev gummiagtige formuleringer i artikel 6 i forfatningen brugt til at undertrykke befolkningen. Det betød i praksis at propaganda og overvågning var hverdag i DDR. Befolkningen skulle blandt andet overbevises om, at muren var til deres eget bedste, og derfor kaldte DDR-propagandaen den for Antifaschistischer Schutzwall, "antifascistisk beskyttelsesmur". Kritiske røster var ikke velkomne. Den prominente østtyske forfatter og digter Wolf Biermann blev for eksempel efter et besøg i Vesttyskland simpelthen nægtet indrejse til DDR igen. Andre blev overvåget og afhørt af det berygtede Stasi. Med 100.000 ansatte og over 2 millioner informanter kunne Stasi effektivt overvåge den østtyske befolkning.

ENDELIGT HUL IGENNEM

Natten mellem torsdag d. 9. og fredag d. 10. november 1989 faldt Berlinmuren. Politbureau-medlemmet Günter Schabowski udløste ved en pressekonference, der blev transmitteret direkte i fjernsynet, ene mand murens fald. Ved slutningen af pressekonferencen omkring klokken 18.57 oplæste han en ministerrådsbeslutning om et nyt rejsereglement, der gav såvel den østtyske som den vesttyske befolkning fri indrejsetilladelse i henholdsvis DDR og Forbundsrepublikken. Bagefter spurgte en journalist om, hvornår reglerne trådte i kraft, og hertil svarede Schabowski: "Med det samme". Det viste sig senere, at beslutningen endnu ikke var formelt vedtaget. Men det vidste den tyske befolkning, der samlede sig ved grænseovergangene, ikke.

Grunden til, at rejsereglementet kunne blive udløsende for murens fald, var, at befolkningen i forvejen pressede stærkt på for at få indført rejsefrihed, og at der foregik en øget republikflugt fra DDR til Vesttyskland. Det foregik blandt andet gennem ambassader i forskellige østeuropæiske lande. Hverken grænsetropperne eller Stasis paskontrolenheder var informeret om det nye rejsereglement, men presset af folkemængden valgte grænsevagterne ved Bornholmer Strasse klokken 23.32 som de første at åbne grænseovergangen. I løbet af natten blev flere grænseovergange i Berlin og andre steder ved den tysk-tysk grænse åbnet, og pressen var på pletten. Korrespondenten fra Dagbladet Politiken rapporterede:

"Under råbet: »Muren må væk, muren må væk!« begynder nogle at hugge løs på den med hammer og mejsel. Stumperne springer og samles grådigt ind af folk, der vil have en souvenir fra en historisk dag. Da den første store blok hugges løs, hæves den i triumf, og råbet ændres til: »Muren er væk, muren er væk!«" 🗣️

INTERVIEW-ØVELSE:

Interview din mor/far/bedsteforældre om hans eller hendes oplevelse af murens fald. Du kan hente inspiration til interview-teknik i bogen Som man spørger af Lars Bjerg. Brug interviewet som udgangspunkt for en stil, der også skal indeholde historiske data. Disse kan du fx hente i ovenstående artikel og på følgende hjemmesider, som artiklen bygger på:

<http://da.wikipedia.org/wiki/Berlinmuren>

<http://da.wikipedia.org/wiki/DDR>

<http://www.leksikon.org/art.php?n=291>

<http://www.1960erne.dk/veberlinmuren.php>

http://www.denstoredanske.dk/Rejser,_geografi_og_historie/Tyskland,_%C3%98strig,_Schweiz_og_Liechtenstein/DDR's_historie/Berlinmuren

<http://nyestetid.systime.dk/2-koldkrig-til-murens-fald.html>

http://www.dr.dk/skole/historie/klipsamling/berlinmuren/bag_muren.asp

<http://www.grenzer.com/ddrprop.htm>

Christian Lollike debuterer på Det Kongelige Teater

— *Et interview midt i arbejdet*

Christian Lollike har netop modtaget en Reumert som årets dramatiker. Han er kendt for at bringe aktuelle og kontroversielle emner op, og han bryder gerne med tabuer. Egentlig ikke for at provokere, men for at reflektere over vores samfund og sætte gang i en kritisk tankegang og selvransagelse hos publikum. I Fremtidens historie, der er Lollikes debut på Det Kongelige Teater som dramatiker såvel som instruktør, sker dette gennem fortællingen om en taxachauffør, der kæmper med den afmægtighed, som et almindeligt menneske føler, konfronteret med den på mange måder miserable tilstand, verden befinder sig i i dag.

Fremtidens historie er skrevet i anledning af 20-året for Berlinmurens fald, som Goethe-Instituttet fejrer med det Europaomspændende teaterprojekt *After the Fall*. Teaterprojektet involverer 15 europæiske lande, og Christian Lollike repræsenterer Danmark i dette internationale projekt. Han er én ud af 18 dramatikere, der i sæsonen 2008/2009 undersøger de sociale og politiske ændringer, der er sket i verden, Europa eller i dramatikernes egne lande 20 år efter den begivenhed, der engang blev udråbt som beviset på demokratiets endegyldige sejr over totalitarismen. I Fremtidens historie spørger Lollike imidlertid kritisk til, hvordan demokratiet egentlig har det i dag.

”Min første idé til stykket var, at hovedpersonen skulle være en kvindelig taxachauffør. Hendes projekt skulle være at finde ud af, hvordan man kunne være et godt menneske i verden i dag. Selv skulle hun være et helt almindeligt – måske endda lidt presset – menneske, og så ville jeg samtidig ha’ hele den her globaliseringsproblematik, med alle de

nødlidende mennesker og alle de katastrofer man ser, med. For hvad stiller man op med det?” spørger Christian Lollike.

ET SLAG FOR VERDEN

I Fremtidens historie bevæger taxachaufføren sig fra sted til sted, og i kraft af sit arbejde møder hun en række forskellige mennesker, der alle giver udtryk for forskellige syn på problematikker, der spænder fra alt over børnearbejde til den vestlige verdens udstødelse af mennesker fra den såkaldt tredje verden. I en vis forstand minder chaufføren om gudedatteren Indra fra August Strindbergs *Et drømmespil*, idet hun, ligesom Indra, bevæger sig frit gennem verdenen og lægger øren til en lang række menneskers lidelser og bekymringer. Denne ”frie bevægelighed” skaber sammen med de mange fortællerkommentarer, som er indlagt i Fremtidens historie, en form for uvirkeligt drømmeunivers. Men samtidig bliver stykket holdt nede på jorden ved, at det netop ikke er en gudedatter, men derimod noget så realistisk jordnært som en taxachauffør, der er hovedpersonen. For så vidt er det jo meget troværdigt, at en taxachauffør bevæger sig fra sted til sted og møder mange mærkelige mennesker på én dag! På denne vis befinder Fremtidens historie sig i et krydsfelt mellem det realistiske og det urealistiske, mellem virkelighed og fantasi.

I starten af stykket forsøger chaufføren at holde de mennesker og de historier, hun møder, på afstand. Imidlertid bliver hun langsomt, men sikkert påvirket af dem og efterhånden også overvældet af dårlig samvittighed over, at hun ikke kan, men føler, hun burde kunne stille noget op i forhold til verdens tilstand. Den dårlige samvittighed, der i

begyndelsen af stykket har form af nogle mystiske stemmer, kommer for fuld udblæsning til orde i stykkets anden del, og de bevirker, at taxachaufføren i tredje del forsøger at tage affære og gøre verden til et bedre sted at være. Men det er en kamp, hun ikke kan vinde på egen hånd.

”Grundlæggende har det for mig handlet om at beskrive den afmægtighed, som det er svært ikke at føle i dag. Og samtidig med at man føler den, så synes man jo også – det synes jeg i hvert fald – at det er dybt latterligt at føle sådan en afmægtighed, når man sidder her i Danmark og er så privilegeret, som man er. Det er noget navlepillende hykleri, men samtidig er det jo reelt nok at føle denne afmægtighed”, fortæller Christian Lollike om tankerne bag stykket. I forlængelse heraf tilføjer han, at Fremtidens historie ikke kun handler om, hvordan det enkelte menneske reagerer, men også om mekanismerne i samfundet: ”Jeg forholder mig satirisk til vores samfund og giver en karikatur på verden, sådan som jeg oplever den.”

ARBEJDSMETODE

I stil og tone lægger Fremtidens historie sig i klar forlængelse af Lollikes dramaer *Underværket* fra 2005 og *Kosmisk frygt* fra 2008.⁴ Begge disse stykker er ligesom Fremtidens historie kendetegnet ved at forholde sig til aktuelle samfundsproblematikker i en eksperimenterende form. Hvor *Kosmisk frygt* behandlede klimaforandringer og globalisering, satte *Underværket* forholdet mellem avantgardekunst og terrorisme i fokus. I Fremtidens historie er det altså demokratiet og det enkelte menneskes rolle i en globaliseret verden, der står centralt. Christian Lollike fortæller, at han håber, at publikum vil blive ramt af oprørstrang, når de ser Fremtidens historie. ”Når jeg selv ser billeder, film eller teater kan jeg godt li’, hvis jeg får en følelse af oprør og lyst til ny luft. Derfor håber jeg, at det er lykkedes mig at sætte ord på og få beskrevet nogle af mekanismerne ved de frustrerende livsvilkår, vi i dag lever under. Og jeg håber, det er lykkedes mig at pege på, hvem der lever under lovens beskyttelse og hvem, der lever udenfor”.

Hvad angår måden, stykket er blevet skrevet på, har Lollike benyttet sig af en næsten dagbogslignende metode: ”I forhold til problematikken om afmægtighed skriver jeg utrolig tæt på mig selv og forsøger faktisk hele tiden at tage udgangspunkt i mine egne tanker og overvejelser. Det samme gjorde jeg, da jeg skrev *Kosmisk Frygt*, som nogle har kritiseret for at være for ironisk, men i virkeligheden skrev jeg det drama på en helt dagbogsagtig måde. Jeg spurgte ligesom mig selv: ”Hvordan har jeg det med verden og klimaet?”, hvorefter jeg udskiftede ”jeg” med en tredjeperson, nemlig karakteren ”Brad Pitt”. I Fremtidens historie har jeg ladet figurerne tale, men for sig selv. Disse stemmer giver tilsammen min personlige oplevelse af verden.”

Christian Lollikes ønske om at være oprigtig spiller også ind på den måde, han arbejder med forholdet mellem karakteren i dramaet og så den skuespiller, der spiller karakteren: ”Grundlæggende synes jeg, det er utroligt svært at se teater, hvor nogen stiller sig op på scenen og så blot er én og samme figur. De forholder sig slet ikke til, at de også er en skuespiller og et menneske, som står indeni den her figur. Det har jeg altid syntes var mærkeligt, og jeg får lyst til at råbe af dem ”Gu’ er du ej Hamlet!”. Derfor er der næsten altid et flydende forhold mellem karakter og skuespiller i mine dramaer, og skuespilleren er så at sige flere figurer på én gang. Når jeg i tredje del af dramaet bevæger mig væk fra de entydige figurer, er det også fordi jeg synes, det er svært at tale igennem dem. Deres replikker skal hele tiden filtreres igennem det, man kan kalde et figursprog. I forhold til det synes jeg, at dagbogs-teknikken er en mere bekendende stil, der gør, at jeg kan skrive mere frit.”

⁴ *Underværket* – ”The re-mohammed -tv show” skrev og instruerede Christian Lollike oprindeligt til Odsherred Teater i 2005. Forestillingen blev nomineret til en Reumert. *Cosmic Fear or the day Brad Pitt got Paranoia* havde premiere på Maxim Gorki Theater i Berlin i 2008 og spillede samme år på Aarhus Teater.

TIDENS TONE

”Det er et grundvilkår for os at spørge ind til alt: ”Hvem er jeg” og ”Hvordan har jeg det?” Vi lever i en tid, hvor der hele tiden er fokus på at stille den slags spørgsmål,” siger Christian Lollike i forbindelse med måden, hvorpå han har opbygget karaktererne i Fremtidens historie. Således reflekterer figurerne i stykket ikke kun over samfundsforhold og deres roller som fx politiker eller forretningskvinde, men også over hvordan man i det hele taget kan fungere som menneske i verden i dag. Det findes der ikke nogen entydige svar på. Og netop den uvished og også den uigennemskuelighed og kompleksitet, der er kendetegnende for den globaliserede verden, skal ses som ét af afsættene for stykket. I forbindelse hermed er Christian Lollike inspireret af både bøger, film og teoretikere. ”Jeg har læst Bertolt Brechts Det gode menneske fra Sezuan, og helt i bunden af stykket ligger filmen Taxidriver og lurer. Det er meget langt nede, men den er der. Jeg kan også godt li’ at læse forskellige sociologer og filosoffer. For eksempel har jeg en forkærlighed for Zygmunt Baumann og har også læst Ulrich Beck.⁵ Desuden har jeg beskæftiget mig med udgrænsning; med mennesker, der ligesom står udenfor samfundet. Hvad gør det ved deres selvpfattelse at blive placeret i denne position, og hvilken status tildeles de i verdenssamfundet? Jeg er optaget af at give netop dem en stemme. For hvad gør vi med dem? Hvordan forholder vi os til dem? I virkeligheden er det både ’det gode menneske’ og ’udgrænsning’, jeg har været optaget af, mens jeg skrev Fremtidens historie. De to ting har ligesom kæmpet om at få fortrinsret, og jeg har arbejdet med at finde ud af, hvordan de skulle kombineres.”

Fremtidens historie forsøger ikke at give svarene på de problemer, der er opstået i den globaliserede verden efter murens fald. I stedet holder stykket et spejl op foran beskueren og placerer svaret, hvor det hører hjemme – hos publikum. Til spørgsmålet om hvordan Christian Lollike selv ønsker at fremtiden bliver, svarer han: ”Anderledes.”



⁵ Zygmunt Bauman er polsk sociolog og Ulrich Beck er tysk sociolog.

Tekstuddrag til eksempel — Demokrati og menneskerettigheder efter murens fald

Nedenfor kan du læse et uddrag fra stykket *Fremtidens historie*. Uddraget, der er en monolog taget fra 2. del, kredser om demokratiet og dets tilstand i verden i dag. Der er lagt op til diskussion efter tekstuddraget, og når du har læst det, er det din tur til at skrive en monolog.

IRAK —

(Står med armene vandret ud til siderne og med citron i mund. Spyttter citronen ud)

Jeg er ham, der ved en fejl havner i et torturcenter ved navn Abu-Graib.

Jeg er ham, der bliver ført ud i en helikopter. Ham, der bliver fløjet til et sted jeg ikke ved hvor er. Ham, der bliver afhørt af tre civilklædte amerikanere og en tolk. Ham, der med en saks får sit tøj klippet af.

Men det er som jeg siger. Jeg var bare ude for at hente frugt. Bilen er min brors. Der var ikke våben mellem citronerne. Jeg har aldrig rørt et våben. Aldrig.

Vil du ikke nok tjekke det. Alle ved jo at krigsherrerne får dusør af amerikanerne. Det er derfor. Vil du ikke tjekke det? Vil du ikke nok? Jeg har to børn, en pige og en dreng, og de leger og... jeg ved ikke hvordan de pistoler kom der. Sagde jeg pistoler? Jeg ved ikke hvorfor jeg sagde pistoler. Vil du ikke nok høre på mig?

Skal jeg gøre som en hund? Mener du det? Vov, vov, vov...

Hvorfor skal jeg have det på? Det er til en kvinde. Jeg kan godt sige som en hund. Nej, jeg har aldrig mødt Bin Laden.

Jeg er ham, der mærker hundene kaste sig over mig, bide mig, flå mig. Jeg er ham, der beskytter mit ansigt. Ham, der ikke ved, om hundene dræber mig. Ham, der reciterer vers fra koranen.

Diskuter i grupper eller på klassen:

- Tortur

I hvilken grad er det i orden at udøve tortur? Helligere målet midlet?

Hvilken rolle spiller menneskerettighederne i forhold til tortur?

- Demokrati

Er det folket eller politikerne (der som folkevalgte repræsentanter har den politiske magt), der skal beslutte om et land udøver tortur?

Er jeres klasse for eller imod tortur?

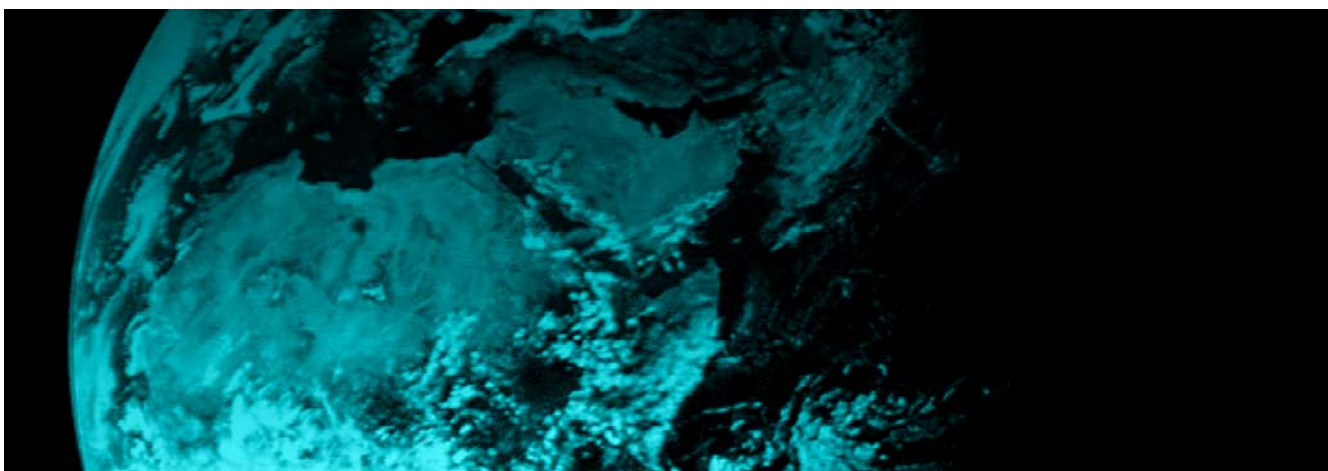
Lav en afstemning

Skal alle lande i EU have samme retspraksis og fælles lovgivning?

Øvelse:

Skriv selv en monolog, der handler om demokrati efter murens fald. Tilbage i 1989 sagde man, at det var slut med diktatur. Man havde en klar forventning om, at man kollektivt havde taget ved lære, og at verden skulle blive et bedre sted for de kommende generationer. Men er det sådan, det er gået? Hvordan mener du, at demokratiet har udviklet sig, og hvordan ser det ud i dag?

Hæng enten resultaterne op på opslagstavlen eller læs dem højt i klassen. I kan også udvælge et par stykker, som I fremfører for hinanden.



En global verden

Dine valg og fravalg kan ses på den anden side af jorden

Af Sabina E. Z. Seest

I dag diskuteres det, hvem det er, der har magten. Nogle mener det er politikerne. Det er i hvert fald dem, der har ansvaret. Så er der dem, der mener, at det er medierne, der har magten. Det er jo medierne, der fortæller os almindelige mennesker, hvordan verden ser ud, og hvad der foregår i den. Men hvordan er det så fat med os som forbrugere? Der er dem, der siger, at det er forbrugeren, der gennem sine valg og fravalg sætter dagsordenen. Det er dig og mig, der vælger politikerne. Dig og mig, der vælger, hvilken kanal vi vil se, eller hvilket blad vi vil læse, og om vi overhovedet gider åbne en avis. Samtidig er globalisering en faktor, der påvirker alle tre fronter. Politikerne sætter hinanden stævne på klimakonferencer, mens medierne viser os billeder af naturens luner, den seneste borgerkrig i Afrika og det næste heldige land, der netop via folkevalg er ved at indføre demokrati. Og nej, vi kommer ikke uden om det; hvis ikke du selv i løbet af den sidste uge har chattet, sms'et eller maillet med én, der sidder på den anden side af jordkloden, så kender du én, der har. Verden er blevet mindre, og vi befinder os i det som nogle har kaldt for den globale landsby, Informationssamfundet, Det hyperkomplekse samfund og Risikosamfundet.

* Lars Qvortrup er professor ved Syddansk Universitet. Han har udgivet bøger og artikler om kultur, informationsteknologi, systemteori og kunst.

Når man skærer ind til benet, handler både trekantsdramatet – mellem politikere, medier og forbrugere – og globaliseringen om kommunikation. Menneskets krop er via placering i tid og rum lokalt forankret, men ved hjælp af tekniske hjælpemidler som internettet, overskrider vi denne forankring. De kendte grænser for krop og sind opløses og muliggør kontakt med mennesker, der befinder sig hvor som helst på kloden. Resultatet er, at vores krop kan være lokalt forankret, men at den enkeltes verden – som i fx Middelalderen typisk var begrænset til den by man boede i – er blevet global. Vi kan koble os sammen med mennesker og steder langt borte gennem den mobilitet og grænseopløsning, som internettet, fjernsynet og telefonen muliggør. Hvem, vi er i samfund med, afgøres af, hvilke mennesker vi kan nå via kommunikation. Derfor taler man i dag om en lokal-global forankring. Vores samfund er i en vis udstrækning blevet et verdenssamfund.

FORDELE OG ULEMPER

Den største og mest åbenlyse fordel ved globaliseringen er, at vi har fået mulighed for at arbejde sammen på tværs af landegrænser. Der er ikke meget et lille land som Danmark selv kan gøre ved miljø og klimaforandringer. Skal der virkelig ske nogle ændringer på disse områder, er det vigtigt, at hele kloden samarbejder og løfter i samlet flok. Her er det heller ikke uden betydning, at vi i langt højere grad kan følge med i, hvad der sker ude i verden og tilegne os og dele viden. En anden fordel ved den lettere tilgængelige viden er, at gennembrud i for eksempel fødevarerindustrien med gensplejsning eller medicinforskningen på områder som AIDS og kræft langt hurtigere bliver delt og brugt i hele verden. Mulighederne for at gøre godt er med andre ord blevet større med globaliseringen.

En af ulemperne ved globaliseringen er imidlertid, at verdenssamfundets gør langt mere information tilgængeligt, end det enkelte menneske reelt set kan kapere. Lars Qvortrup* giver i bogen Det hyperkomplekse samfund udtryk for, at der er sket et kvantespring i kompleksitet. Det er ikke længere Gud eller mennesket, der er omdrejningspunktet

for verden. I mere markant grad end tidligere er der tale om flere omdrejningspunkter i stedet for ét. De defineres ud fra den vinkel eller den optik, man anskuer verden ud fra. Kigger forbrugeren på en virksomhed ud fra et etisk synspunkt, er det afgørende, om virksomheden handler etisk eller ej. Benytter den for eksempel børnearbejdere? Anskuer man samme virksomhed ud fra en politisk optik, er det centrale, om virksomhedens handlinger ligger inden for lovens rammer. Er det lovligt at bruge børnearbejdere? Samtidig kan indehaveren være mere interesseret i virksomhedens økonomi – om produktionen giver overskud eller ej. Verden er hyperkompleks, og det er umuligt at tage den ind i al dens kompleksitet, hvis man kun anskuer den ud fra én synsvinkel.

VIRKSOMHEDERNE OG FORBRUGERNE STÅR MED DET SOCIALE ANSVAR

Globaliseringen har imidlertid ikke blot betydet, at verden er blevet mere kompleks at gennemskue for forbrugeren. Den har også påvirket virksomheder og deres markedsføring. David Junge⁷ taler i bogen *Med hjertet på bundlinien* om CSR og CRM. CSR står for Corporate Social Responsibility og fungerer som en code of conduct for virksomheder. På deres hjemmeside beskriver firmaer for eksempel deres politik omkring etiske spørgsmål som børnearbejde og menneskerettigheder eller miljø og klima. Et konkret eksempel er Arla, der på deres hjemmeside under 'code of conduct' beskriver, hvordan de forholder sig til en hel række af emner. Med CSR påtager Arla og andre virksomheder sig et socialt ansvar, der ligger ud over det lovgivningsmæssige.

CRM står for Cause Related Marketing og handler om, at en virksomhed indgår et samarbejde med en velgørehedsorganisation. Formålet er, at begge parter skal nyde godt af samarbejdet. Ofte får organisationen kontante midler at gøre godt med, mens virksomheden drager fordel af de følelsesbetonede værdier, som organisationens sag repræsenterer. Her kan Feminas årlige kvindeløb nævnes som et eksempel på, hvordan tendensen har udviklet sig. Femina arrangerer løb i fire af Danmarks større byer for kvinder i alle aldre, alene eller i grupper og med forskellige længder på ruterne. I forbindelse med eventen modtager Femina gaver fra forskellige firmaer og udleverer dem som præmier til deltagerne. Da præmierne hovedsageligt er vareprøver, får firmaerne formidlet deres produkter direkte til deres målgruppe, og både Femina og firmaerne kommer til at fremstå som de glade givere. Desuden er løbet i sig selv, og eventen som sådan, med til at fastslå Feminas image og skabe et fællesskab blandt bladets læsere. Som så mange andre virksomheder ønsker Femina at tage sig godt ud i forbrugernes øjne.

Faktisk er det ikke så mærkeligt, at virksomhederne i dag bekymrer sig om forbrugernes holdning til dem. Forbrugeren behøver nemlig ikke længere at tage til Kina, for at tjekke

⁷ David Junge er i dag Vice President i NNIT A/S der er en del af Novo Gruppen. Han startede i januar 2000 marketingbureauet e-sence (nu en del af NNIT A/S) efter at have været administrerende dir. for internetvirksomheden

om en virksomhed, der forsikrer ikke at bruge børnearbejdere, holder sit ord. Via internettet er information og dokumentation eller en person, der kan give det, nemlig kun få klik væk. Og det kan koste en virksomhed dyrt at sige én ting og gøre noget andet eller på anden vis at handle uetisk. Forbrugeren vælger nemlig via deres køb og boycotter et produkt, når utilfredsheden er størst. Som forbruger er det skønt at vide, at de valg, man træffer, kan ses på den anden side af jorden. Det giver én en snert af magtfølelse, og samtidig kan det hjælpe på samvittigheden at vide, at det tøj man køber, ikke er lavet af børnearbejdere. Eller at te- og kaffebonden får en fair pris for sit arbejde, fordi man køber en lidt dyrere te eller kaffe.

Med den bevidste forbruger kan man også overveje at tale om PSR – Personel Social Responsibility – at det enkelte individ som forbruger tager et socialt ansvar ud over det lovgivningsmæssige.⁸ Der er ikke nogen lov, der bestemmer,

hvor meget kaffebonden skal have i løn, men her er det, at forbrugeren kan gå ind og tage et socialt ansvar ved at købe den kaffe, der lover, at bonden får en bedre pris for sine bønner. Herved sikres ens gode samvittighed via det rigtige køb. Eller også får man den dyrt købte kaffe i den gale hals, fordi vores forsøg på at købe os til en god samvittighed mest af alt minder om middelalderen, hvor folk købte aflad for deres synder. Dengang var det kirken, der havde magten. Spørgsmålet er, om det hverken er forbrugeren, medierne eller politikerne, der har magten i dag, men derimod de virksomheder, der får os til at købe aflad. Svaret herpå er ikke enkelt. Men vi kan i hvert fald slå fast, at murens fald og sammenbruddet af det, der er blevet kaldt den sidste store ideologi, nemlig socialismen, for alvor banede vejen for globaliseringen og dermed for et verdensbillede, som det til tider kan synes næsten umuligt at orientere sig i. 🌐

⁸ PSR – Personel Social Responsibility – står i tråd med David Junges begreb CSR men er undertegnedes benævnelse af fænomenet.

PANELDEBAT:

I den følgende øvelse skal I dele jer op i grupper med ca. fem i hver. Hver gruppe påtager sig en holdning svarende til et af synspunkterne i de følgende punkter. I kan vælge i klassen at koncentrere jer om et enkelt af punkterne, eller systematisk at gennemgå dem alle sammen. Grupperne forbereder sig - via nettet og bøger - på at kunne argumentere for den valgte holdning. Derefter holder I en paneldebat i klassen, hvor grupperne to og to argumenterer for hver deres holdning, som naturligvis er modstridende. Alle gruppens medlemmer skal hjælpe i det forberedende arbejde, men I kan vælge at lade en enkelt person repræsentere gruppen i debatten. Resten af klassen fungerer som publikum og kan stille spørgsmål til panelet.

- Fordele og ulemper ved globalisering – *forhold jer til de fordele og ulemper som teksten nævner og suppler selv med flere*
- Socialt ansvar – *fx for og imod at virksomhederne eller forbrugeren har et socialt ansvar*
- Hvem har magten i det globaliserede samfund? *Her kan I vælge at argumentere for en af de nævnte muligheder i teksten ovenfor*
- Lovgivning – *for og imod en global lovgivning i forhold til virksomheder*

Følgende tekster og bøger ligger til grund for artiklen En global verden og kan derfor bruges i forberedelsesarbejdet til debatten:

- André Jansson: *Globalisering- kommunikation og modernitet*
- David Junge: *Med hjertet på bundlinien*
- Lars Qvortrup: *Det hyperkomplekse samfund – 14 fortællinger om informationssamfundet*